

Vězeň času

Matt Haig

Matt Haig
VĚZEN ČASU

Matt Haig

VĚZEN ČASU

Přeložila

Hana Sichingerová

POZNÁMKA REDAKCE

V knize jsou použity verše z Shakespearovy hry
Jak se vám líbív překladu Josefa Václava Sládka.

Copyright © 2017 by Matt Haig
Copyright licensed by Canongate Books Ltd. arranged with
Andrew Nurnberg Associates International Limited
Translation © Hana Sichingerová, 2018
Czech Edition © Metafora, 2018

All rights reserved

ISBN 978-80-7359-921-8 (pdf)

Pro Andreu

Často myslím na to, co mi před více než sto lety řekl ve svém newyorském bytě Hendrich.

„Nejdůležitější je nezamilovat se,“ začal. „Jsou i další pravidla, ale tohle je hlavní. Nezamilovat se. Nemilovat. Nesnít o lásce. Když se tím budeš řídit, zvládneš to.“

Díval jsem se přes vlnící se kouř z jeho doutníku ven na Central Park, kde ležely stromy vyvrácené hurikánem.

„Pochybuju, že se ještě někdy zamiluju,“ pronesl jsem.

Hendrich se usmál, jako ďábel, kterým klidně mohl být. „Výborně. Pochopitelně můžeš mít rád jídlo a hudbu a šampaňské nebo vzácná, sluncem prozářená říjnová odpoledne. Můžeš milovat dunění vodopádů i vůni starých knih, ale láska k lidem je zapovězená. Slyšíš? Nepřipoutávej se k lidem a k těm, se kterými se setkáš, se snaž cítit co nejméně. Protože jinak se pomalu zblázníš...“

PRVNÍ ČÁST

Život mezi jepicemi

Jsem starý.

To je první věc, kterou vám povím. Pravděpodobně tomu nebudete věřit. Kdybyste mě viděli, asi byste si mysleli, že je mi kolem čtyřiceti, ale nemohli byste se mýlit víc.

Jsem starý – ve smyslu starý jako strom nebo mlž zaděnka anebo renesanční obraz.

Abych to upřesnil: narodil jsem se před více než čtyřmi sty lety třetího března 1581 v ložnici mých rodičů ve třetím patře francouzského zámku, který býval mým domovem. Na tuhle část roku to byl teplý den a moje matka požádala chůvu, aby otevřela všechna okna.

„Bůh se na tebe usmál,“ vyprávěla mi matka. I když podle mého klidně mohla dodat – pokud Bůh vůbec existuje –, že to byl spíš úšklebek než úsměv.

Matka zemřela už hodně dávno. Kdežto já ne.

Mám totiž jistou dispozici.

Celkem dlouhou dobu jsem to považoval spíš za nemoc, ale nemoc není to pravé slovo. Nemoc se pojí se slabostí a churavěním. Lepší je říkat dispozice. Vzácná, ale ne ojedinelá. Nevíte o ní, dokud ji sami nemáte.

Nenajdete ji v žádných lékařských časopisech. Ani nemá žádný oficiální název. První vážený lékař, který ji pojmenoval, ji v devadesátých letech devatenáctého století nazval „anagérie“, vyslov anazérie, ale z pochopitelných důvodů se nikdy nestala obecně známou.

Tato dispozice se rozvine v období puberty. Zpočátku se při ní vlastně skoro nic neděje. Ten, kdo jí trpí, si ani nevšimne, že ji má. Koneckonců každý se ráno probudí

a v zrcadle spatří stejný obličej, jaký viděl včera. Den po dni, týden po týdnu, měsíc po měsíci, lidé se nemění příliš znatelně.

Ale jak čas ubíhá, začnou si ostatní o narozeninách nebo různých výročích všimat, že vůbec nestárnete.

Ve skutečnosti se ani těmto jedincům stárnutí nevyhýbá. Stárnou úplně stejně. Jen mnohem pomaleji. Rychlost stárnutí anageriků mírně kolísá, ale obecně odpovídá poměru 1:15. Někdy je to rok na každých třináct až čtrnáct let, u mě se to blíží patnácti.

Takže nejsme nesmrtelní. Naše těla a duše nejsou ve stázi. Podle posledních stále se měnících vědeckých poznatků, které se odvíjejí od různých aspektů procesu stárnutí – molekulární degenerace, buněčné vazby tkání, buněčné a molekulární mutace (včetně nejdůležitější jaderné DNA) –, je to tak, že stárneme v jiném časovém rámci.

Zešediví mi vlasy. Možná o ně přijdu. Pravděpodobně budu mít potíže se sluchem a artrózu. Mé oči zřejmě postihne stařecká vetchozrakost. Nakonec budu trpět úbytkem svalové hmoty a přestanu se pohybovat.

Zvláštností anagérie je, že díky ní máme lepší imunitní systém, který nás chrání před mnoha (ne všemi) virovými a bakteriálními infekcemi, avšak i ten nakonec začne selhávat. Nechci vás nudit vědou, ale zřejmě je to tak, že naše kostní dřeň vytváří v nejproduktivnějším věku více hematopoetických kmenových buněk – těch, ze kterých vznikají bílé krvinky. Je však důležité si uvědomit, že nás nijak nechrání před zraněními nebo špatnou výživou, ani netrvá věčně.

Takže ve mně nehledejte žádného sexy upíra, který je neustále na vrcholu plodných sil. I když musím přiznat, že pokud mezi úmrtím Napoleona a přistáním prvního člověka na měsíci uplynou pouhá desetiletí, můžete získat pocit, že žijete celou věčnost.

Jedním z důvodů, proč o nás lidé nevědí, je skutečnost, že nejsou připraveni tomu uvěřit.

Lidské bytosti zpravidla nedokážou přijmout nic, co se neslučuje s jejich viděním světa. Klidně bych mohl říct: „Je mi čtyři sta třicet devět let“, ale obvykle by následovala reakce: „A nezbláznil ses?“

Dalším důvodem, proč o nás lidé nevědí, je to, že jsme chráněni. Jistou organizací. Každý, kdo objeví naše tajemství a uvěří mu, má pocit, že jeho krátký život je najednou ještě kratší. Ale nebezpečí nehrozí jen od obyčejných lidí. Je i uvnitř.

Srí Lanka, před třemi týdny

Chandrika Seneviratne ležela ve stínu stromu asi sto metrů vzadu za chrámem. Po vrásčitém obličejí jí lezli mravenci. Oči měla zavřené. V listí nad sebou jsem zaslechl šustění. Vzhlédl jsem a uviděl opici, která mě shora obezřetně pozorovala.

Zeptal jsem se řidiče tuk-tuku, který mne přivezl, co je to za opici. Odpověděl, že se tomu červenohnědému druhu makaka s téměř lysým obličejem říká rileva.

„Jsou hodně ohrožené,“ vysvětlil mi. „Už jich zbývá jenom pár. Tohle je jejich místo.“

Opice utekla pryč.

Sáhl jsem ženě na ruku. Byla studená. Odhadl jsem, že tady musela ležet asi den. Držel jsem ji za ruku a najednou jsem se rozplakal. Nedokázal jsem potlačit emoce. Zaplavila mne vlna lítosti, úlevy, smutku a strachu. Byl jsem smutný, že už mi Chandrika nezodpoví moje otázky. A současně se mi ulevilo, že ji už nemusím zabít. Věděl jsem, že by musela zemřít.

Úleva se změnila v cosi jiného. Možná za to mohl stres, slunce nebo vaječná omeleta, kterou jsem měl k snídani, ale začal jsem zvracet. A v tu chvíli mi to došlo. *Už to dál nedokážu dělat.*

V chrámu nebyl telefon, proto jsem musel počkat, až se vrátím do svého hotelového pokoje ve starém pevnostním městě Galle. Ulepený vedrem jsem si zalezl pod moskytiéru a chvíli jen tak bezmyšlenkovitě civěl na pomalý stropní větrák, než jsem zavolal Hendrichovi.

„Udělal jsi, co jsi měl?“ zeptal se.

„Ano,“ odpověděl jsem napůl pravdivě. Koneckonců výsledek byl přesně takový, jaký chtěl. „Je mrtvá.“ Potom jsem se zeptal na to, na co jsem se ptal pokaždé. „Našli jste ji?“

„Ne,“ odpověděl jako vždycky. „Nenašli. Zatím.“

Zatím. Slovo, které vás může uvěznit v pasti na desetiletí. Ale tentokrát jsem dospěl k novému rozhodnutí.

„Poslyš, Hendrichu, mám prosbu. Chci normální život. Já už tohle nechci dělat.“

Unaveně si vzdychl. „Musím tě vidět. Už jsme se neviděli moc dlouho.“

Los Angeles, před dvěma týdny

Hendrich se vrátil do Los Angeles. Nežil tu od dvacátých let dvacátého století, tak usoudil, že bude celkem bezpečné se vrátit, protože už nemůže být naživu nikdo, kdo by si ho z té doby ještě pamatoval. Měl velký dům v Brentwoodu, který současně sloužil jako ústředí Společnosti albatrosů. Brentwood mu dokonale vyhovoval. Vzduch provoněný pelargoniemi, v okolí jen prostorné domy ukryté za vysokými zdmi a zelenými ploty, ulice zející prázdnotou, a dokonce i stromy působící dokonale, téměř sterilně.

Když jsem Hendricha uviděl u jeho velkého bazénu na slunečním lehátku s laptopem na klíně, dost mě to šokovalo. Hendrich vypadal většinou pořád stejně, ale nemohl jsem si pomoci, tentokrát se změnil. Vypadal mladší. Stále starý a artritický, ale prostě vypadal lépe než před sto lety.

„Ahoj, Hendrichu,“ pozdravil jsem. „Vypadáš dobře.“

Přikývl, jako by to pro něj nebyla žádná novinka. „Botox. A lifting čela.“

Dokonce si ani nedělal legraci. V tomhle životě býval plastický chirurg. Jeho krycí příběh zněl, že se na duchod přestěhoval z Miami do Los Angeles. Tím se vyhnul otázkám, proč nemá žádné místní bývalé klienty. Jmenoval se Henry Silverman. („Silverman. Líbí se ti to? Zní to, jako bych byl stárnoucí superhrdina. Což tak trochu jsem.“)

Posadil jsem se na prázdné lehátko. Služebná Rosella nám přinesla dvě zlatavě zbarvená smoothie. Všiml jsem si jeho rukou. Vypadaly staře. Jaterní skvrny, povolená kůže, modré žíly. Obličje dokážou lhát snáz než ruce.

„Rakytník. Je to hnus. Odpornost. Ochutnej.“

Na Hendrichovi bylo úžasné, jak se choval svědomitě. Podle mě byl takový vždycky. Rozhodně od devadesátých let devatenáctého století. A pravděpodobně se choval stejně i před staletími, když ještě prodával tulipány. Bylo to zvláštní. Byl starší než kdokoli z nás, a přitom neustále držel krok s dobou, ať panovala jakákoliv móda.

„Vtip je v tom,“ vysvětlil mi, „že začneš-li tady v Kalifornii stárnout, nemáš jinou možnost než se omlazovat. Jakmile dokážeš po čtyřicítce hýbat čelem, lidé začnou být velmi podezíraví.“

Vyprávěl mi, že pár let žil v Santa Barbaře, ale že se tam trochu nudil. „Santa Barbara je příjemná. Úplný ráj jen s trochu hustší dopravou. Ale v ráji se nic neděje. Měl jsem dům nahoře v kopcích. Každý večer jsem popíjel místní vína. Ale začínal jsem šílet. Dostával jsem záchvaty úzkosti. Žil jsem víc než sedm století a nikdy jsem neměl jediný záchvat úzkosti. Přežil jsem války a revoluce. V pohodě. Ale jen jsem se dostal do Santa Barbary, začal jsem se v noci ve své pohodlné posteli budit, jak mi šíleně tlouklo srdce, a s pocitem, že jsem uvězněný sám v sobě. Zato Los Angeles to je něco jiného. V Los Angeles jsem se hned zklidnil, to ti povím...“

„Cítit se klidně. To musí být hezké.“

Chvíli si mě pozorně prohlížel, jako bych byl umělecké dílo s nějakým skrytým významem. „Co se děje, Tome? Chyběl jsem ti?“

„Tak nějak.“

„Co se stalo? Bylo to na Islandu tak zlé?“

Než jsem zajel na svou krátkou misi na Srí Lanku, žil jsem osm let na Islandu.

„Byl jsem osamělý.“

„Ale já jsem si myslel, že po Torontu jsi chtěl být sám. Říkal jsi, že když jsi obklopený lidmi, cítíš skutečnou osamělost. Kromě toho přesně tohle myjsme, Tome. Samotáři.“

Zhluboka jsem se nadechl, jako by následující věta byla něco, pod čím je třeba podplavat. „Já už takový nechci být. Chci z toho ven.“

Nepřišla žádná velká reakce. Ani nemrkl. Díval jsem se na jeho pokroucené ruce a oteklé klouby prstů. „Nevede

z toho cesta ven, Tome. Ty to víš. Jsi albatros. Nejsi jepice. Jsi albatros.“

Podstata těchto názvů byla jednoduchá: o albatrosech se kdysi myslelo, že jsou dlouhověcí. Pravdou je, že se ve skutečnosti dožívají jen asi šedesáti let; mnohem méně než například žralok grónský, který žije až čtyři sta let, nebo mlž zaděnka, které vědci přezdívací Ming, protože některé se narodily spíš v době dynastie Ming, někdy před pěti sty lety. Každopádně my jsme albatrosové. Nebo krátce albové. A všichni ostatní lidé na zemi jsou jepice. Říká se jim tak podle krátkověkého vodního hmyzu, který celý životní cyklus prodělá během jednoho dne nebo – v případě jednoho poddruhu – během pěti minut.

Hendrich nikdy nemluvil o obyčejných lidských bytostech jinak než jako o jepicích. Mně tahle terminologie – kterou jsem měl hluboce zakořeněnou – začínala připadat stále směšnější.

Albatrosové. Jepice. Jak pošetilé.

Hendrich byl navzdory svému věku a inteligenci totiž naprosto nevyzrálý. Jako dítě. Neuvěřitelně staré dítě.

Tohle bylo skličující na tom, když jste znali ostatní alby. Uvědomovali jste si, že nejsme dokonalí. Nejsme superhrdinové. Jsme prostě jen staří. A v případech, jako byl Hendrich, nezáleželo na tom, kolik desetiletí nebo století ve skutečnosti uplynulo, protože jste vždycky byli omezeni svou osobností. Na tom žádný posun v čase nebo prostoru nemohl nic změnit. Nikdy jste nemohli utéct sami sobě.

„Abych pravdu řekl,“ spustil, „je to od tebe dost neuctivé. Po tom všem, co jsem pro tebe udělal.“

„Cením si toho, co jsi pro mě udělal...,“ zaváhal jsem. Co vlastně pro mě udělal? Nic z toho, co slíbil, že udělá, se nestalo.

„Uvědomuješ si, jaký je moderní svět, Tome? Není to jako za starých časů. Nemůžeš jenom tak změnit adresu a dopsat svoje jméno do farní matriky. Víš, co mě stojí udržet tebe a ostatní členy v bezpečí?“

„Aspoň bych ti ušetřil nějaké peníze.“

„Vždycky jsem se vyjadřoval naprosto jasně: tohle je jenom jednosměrná cesta –“

„Já jsem se o tuhle jednosměrnou cestu nikdy neprosil.“

Napil se slámkou smoothie a znechucením se otrásl. „Takový je život, nebo ne? Poslyš, dítě –“

„To jsem asi sotva.“

„Měl jsi na výběr. Ty ses rozhodl navštívit doktora Hutchinsona –“

„A nikdy bych to neudělal, kdybych věděl, co se mu stane.“

Zakroužil ve smoothie slámkou, pak odložil sklenici na stůlek vedle sebe a vzal si tabletu glukosaminu na svou artritidu.

„Potom tě budu muset nechat zabít.“ Skřehotavě se zasmál, aby naznačil, že to je vtip. Ale nebyl. Pochopitelně nebyl. „Uzavřeme dohodu, kompromis. Dám ti přesně takový život, jaký chceš – jakýkoliv život –, ale každých osm let mi jako obvykle zavoláš, a než si vybereš svou příští identitu, uděláš pro mne něco, o co tě požádám.“

Tohle všechno už jsem pochopitelně slyšel. A „jakýkoliv život, který chceš“ také nebyla tak úplně pravda. Předložil mi řadu návrhů a já si něco vybral. Ale moje reakce zněla jeho uším také povědomě.

„Máš nějaké nové zprávy o ní?“ Tuhle otázku jsem mu položil snad už stokrát, ale nikdy mi nezněla tak pateticky a beznadějně jako teď.

Díval se do svého pití. „Ne.“

Všiml jsem si, že to řekl o něco rychleji než normálně. „Hendrichu?“

„Ne. Nic nevím. Ale objevujeme teď neuvěřitelné množství nových lidí. Minulý rok přes sedmdesát. Vzpomínáš si, jak jsme začínali? Když byl dobrý rok, bylo jich pět. Pokud ji stále chceš najít, byl bys blázen, kdybys teď odešel.“

Zaslechl jsem tiché žbluňknutí v bazénu. Zvedl jsem se, došel na jeho okraj a uviděl myšku zoufale kroužící kolem vodního filtru. Klekl jsem si a vyndal to stvořeníčko ven. Odplazila se k dokonale zastřiženému trávníku.

Měl mě v hrsti a věděl to. Odtud nešlo odejít živý. A stejně bylo jednodušší zůstat. Byla v tom jistá útěcha – jako v pojištění.

„Jakýkoliv život?“

„Jakýkoliv život si budeš přát.“

Jsem si úplně jistý, že Hendrich, protože byl, jaký byl,

předpokládal, že si řeknu o něco extravagantního nebo nákladného. Že budu chtít žít na luxusní jachtě na pobřeží Amalfi, nebo v penthousu v Dubaji. Ale já to měl promyšlené a věděl jsem, o co si říct. „Chci se vrátit do Londýna.“

„Do Londýna? Ona tam pravděpodobně není, to víš.“

„Vím. Prostě se tam chci vrátit. Mám pocit, jako bych se vracel domů. Chci být učitel. Učitel dějepisu.“

Zasmál se. „Učitel dějepisu. Na univerzitě?“

„Na základní škole. Ano, učitel dějepisu na druhém stupni. Myslím, že to by pro mě mohla být vhodná práce.“

Hendrich se usmál a podíval se na mě s mírně zmatečným výrazem, jako bych si objednal kuře místo humra. „To je skvělé. Ano. Stačí jen zařídit pár věcí a...“

Zatímco Hendrich pokračoval, díval jsem se, jak myška zalézá do křoví, mizí v temných stínech a utíká za svobodou.

Londýn, současnost

Londýn. První týden mého nového života.

Ředitelna v oakfieldské základní škole.

Snažím se chovat normálně. Je to stále těžší. Minulost se snaží prodrat na povrch.

Ne.

Už se prodrala. Minulost je pořád tady. Místnost je cítit instantní kávou, dezinfekcí a umělým kobercem, ale visí tu Shakespearův plakát.

Usilovně se snažím soustředit na ředitelku Daphne Bellovou. V uších má oranžové kroužky. V černých vlasech svítí pár bílých pramínek. Usmívá se na mě. Je to melancholický úsměv. Takový ten úsměv, kterým se neumí usmívat nikdo, komu není přes čtyřicet. Ten, ve kterém je obsažený současně smutek, vzdor i pobavení.

„Jsem tady už dlouho.“

„Opravdu?“ podívám se.

Policejní siréna znějící za okny se vytrácí do ztracena.

„Čas,“ zamyslí se, „je zvláštní věc, vidíte?“

Drží svůj papírový kelímek s kávou opatrně za okraj, když ho pokládá vedle počítače.

„Ta nejzvláštnější,“ souhlasím.

Daphne se mi líbí. Celý přijímací pohovor se mi líbí. Jsem rád, že jsem zpět v Londýně, zpátky v Tower Hamlets. A podstupuji přijímací pohovor na normální pracovní místo. Je skvělé cítit se zase jednou obyčejně.

„Učím už třicet let. Tady dvacet. Dost depresivní pomyšlení. Tolik let. Jsem tak stará.“ S úsměvem si povzdychne.

Vždycky mi přišlo vtipné, když tohle lidé říkali.

„Nevypadáte na to,“ je očekávaná reakce, proto to řeknu.

„Galantní! To jsou body k dobru!“ Její smích se postupně zvedne o celé dvě oktávy.

Představuji si její smích jako neviditelného ptáka, nějakého exotického ze Svaté Lucie (odkud pocházel její otec), vylétajícího oknem ven k šedé obloze.

„Být tak mladý jako vy,“ usměje se pro sebe.

„Čtyřicet jedna není žádné mládí,“ opáčím a zdůrazním to směšné číslo. *Čtyřicet jedna. Čtyřicet jedna. Tolik mi je.*

„Vypadáte velmi dobře.“

„Právě jsem se vrátil z dovolené. Možná je to tím.“

„Byl jste na nějakém zajímavém místě?“

„Na Srí Lance. Bylo tam hezky. Krmil jsem želvy v moři...“

„Želvy?“

„Ano.“

Za oknem vidím ženu mířící s hloučkem dětí ve školních uniformách na školní hřiště. Zastaví se, otočí se k nim, a jak pronáší neslyšná slova, zahlédnu její obličej. Má brýle, džíny a dlouhé sako, které jemně pleská ve větru. Zastrčí si vlasy za uši. Teď se směje něčemu, co řeklo jedno z dětí. Smích jí rozjasní tvář a já jsem na okamžik úplně okouzlený.

„Aha,“ prohodí Daphne, když si všimne, kam se dívám. Zastydím se. „To je Camille, naše učitelka francouzštiny. Nikdo se jí nevyrovná. Děti ji milují. Pokaždé je bere ven... na hodiny francouzštiny pod širým nebem. To je její styl.“

„Vidím, že jste tady odvedla obrovský kus skvělé práce,“ snažím se vrátit rozhovor zpět k tématu.

„Snažím se. Všichni se snažíme. Nicméně někdy je to předem prohraný boj. A to je moje jediná obava ohledně vaší žádosti. Vaše doporučení jsou ohromující. Všechna jsem si prověřila...“

Uleví se mi. Ne proto, že si ověřila reference, ale proto, že tam byl někdo, kdo zvedl telefon nebo odpověděl emailem.

„...jenže tohle není venkovská základní škola v Suffolku. Tohle je Londýn. Tower Hamlets.“

„Děti jsou děti.“

„A jsou to úžasné děti. Jenže tohle je jiná oblast. Nemají

stejná privilegia. Mám obavy, že jste zatím žil v relativním klidu.“

„Možná byste se divila.“

„Řada místních studentů se tvrdě potýká s přítomností, natožpak s historií. Zajímá je jenom svět, který je obklopuje. Klíčové je něčím je zaujmout. Jak dokážete oživit historii?“

Na světě neexistovala snazší otázka. „Historie není něco, co je nutné oživovat. Historie je živá sama o sobě. My jsme historie. Historie nejsou politici, králové a královny. Historie je všechno. Tahle káva. Většinu z dějin kapitalismu, císařství a otroctví byste mohla vysvětlit jen tak, že byste mluvila o kávě. Je neuvěřitelné, kolik krve a utrpení bylo třeba, abychom tady mohli být a pít kávu z papírových kelímků.“

„Hned jsem na ni ztratila chuť.“

„To se omlouvám. Ale chci říct tohle: historie je všudy přítomná. Jde jenom o to, aby si to lidé uvědomili. Pomůže vám to pochopit současnost.“

„To je pravda.“

„Historie je o lidech. Každý má rád historii.“

Daphne si mě zamyšleně prohlíží, trochu zatáhne obličej do krku a současně pozdvihne obočí. „Jste si tím jistý?“

Zlehka přitakám. „Jde jenom o to uvědomit si, že všechno, co člověk řekne, udělá nebo pochopí, může říct, udělat a pochopit jenom díky tomu, co se stalo předtím. Díky Shakespeareovi. Díky každému člověku, který kdy žil.“

Pohlédnu ven z okna. Jsme ve třetím patře a navzdory londýnskému dešti máme celkem pěkný výhled. Najdu starou georgiánskou budovu, kolem které jsem tolikrát prošel.

„Támhle, vidíte ten dům? Ten s mnoha komíny? Býval to blázinec. A támhle,“ ukážu na další nižší cihlovou budovu, „bývala kdysi jatka. Ze starých kostí tam vyráběli porcelán. Kdybychom tudy procházeli před dvěma stoletími, slyšeli bychom z jedné strany křik lidí, které společnost prohlásila za šílence, a z druhé strany bučení dobytky...“

Kdyby, kdyby, kdyby.

Ukážu na východ na břidlicovou střechu.

„A támhle, nedaleko staré továrny na výrobu sirek, v pekárně na Old Ford Road se scházely Sylvia Pankhurstová a ostatní sufražetky z Východního Londýna. Měly velký vý-

věsní štít se zlatým nápisem VOLEBNÍ PRÁVO PRO ŽENY, nedal se přehlédnout.“

Daphne si něco zapíše. „Vidím, že ovládáte hru na hudební nástroje. Kytara, klavír, housle.“

A loutna, nedodám. A mandolína. Citera. Flétna.

„Ano.“

„Strčil byste Martina do kapsy.“

„Martina?“

„Našeho učitele hudby. Je beznadějný. Ztracený případ. Dokáže hrát leda tak na triangl. Ale myslí si o sobě, že je rocková hvězda. Chudák Martin.“

„Já mám hudbu moc rád. Hru na nástroje miluju. Ale zdá se mi těžké hudbu učit. Vždycky mi dělalo potíže mluvit o ní.“

„Na rozdíl od historie?“

„Na rozdíl od historie.“

„Zdá se, že jste toho za svůj krátký život stihl už hodně.“

„Ano,“ přesvědčivě lže. „Rozhodně.“

„A stále ještě máte mládí na své straně.“

Pokrčím rameny a zatvářím se tak, jak se ode mne asi očekává.

„Mně je padesát šest, takže čtyřicet jedna je mládí, věřte mi.“

Padesát šest je mládí.

Osmdesát osm je mládí.

Sto třicet je mládí.

„Tak to já jsem asi starý jedenačtyřicátník.“

Usměje se na mě. Cvakne koncem propisky. Pak znovu. Pokaždé je to okamžik. První cvaknutí, pak pauza a druhé cvaknutí. Čím déle žijete, tím těžší to je. Zachytit je. Každý malý okamžik, který přijde. Žít v něčem jiném než v minulosti nebo budoucnosti. Být skutečně tady.

Emily Dickinsonová napsala, že věčnost se skládá z přítomných okamžiků. Ale jak se zabydlet v přítomnosti, kterou právě žijete? Jak zabránit duchům všech ostatních přítomností, aby se dostali dovnitř? V krátkosti, jak žít?

Ztrácím se v myšlenkách.

Poslední dobou se toho událo tolik. Už jsem o tom slyšel. Ostatní albové o tom mluvili. Když dosáhnete poloviny života, přemohou vás vaše myšlenky. Vzpomínky nabobtna-

jí. Máte stále větší bolesti hlavy. Dnes bolest není tak hrozná, ale vím o ní.

Snažím se soustředit. Snažím se udržet v téhle nové přítomnosti, kde jsem měl ještě před pár vteřinami radost ze svého pohovoru. Užít si ten pocit relativní obyčejnosti. Nebo její iluze.

Nic jako obyčejnost neexistuje.

Aspoň pro mne.

Musím se soustředit. Podívám se na Daphne, která kroučí hlavou a směje se, ale tentokrát potichu a neprozradí mi čemu. Mám pocit, že něčemu smutnému, podle náhlého lesku v jejích očích. „Inu, Tome, musím přiznat, že jste na mne zapůsobil. Vy i váš životopis.“

Tom.

Tom Hazard.

Moje jméno – to původní – bylo Estienne Thomas Ambroise Christophe Hazard. To bylo na počátku. Od té doby jsem měl mnoho jmen a byl mnoha lidmi. Ale když jsem poprvé přijel do Anglie, rychle jsem své jméno oklestil a stal se jen Tomem Hazardem.

Teď to jméno používám znovu a mám pocit, jako bych se vracel. Zní mi v hlavě ozvěnou. *Tom. Tom. Tom. Tom.*

„Splnil jste všechna kritéria. A i kdybyste je nesplnil, tu práci byste stejně dostal.“

„Opravdu? Jak to?“

Pozdvihne obočí. „Nikdo jiný o ni neměl zájem!“

Oba se tomu zasmějeme.

Ale náš smích odumře rychleji než jepice.

Protože potom dodá: „Bydlím na Chapel Street. Zajímalo by mě, jestli o ní také něco nevíte?“

Pochopitelně vím a její otázka mne probere jako studený vítr. Bolest hlavy pulzuje s větší silou. V duchu se mi vybaví jablko, které se rozprsklo v troubě. Neměl jsem se sem vracet. Nikdy jsem o to neměl Hendricha žádat. Myslím na Rose, na to, jak jsem ji viděl naposledy, na její vytřeštěné zoufalé oči.

„Chapel Street. To nevím. Ne. Ne, obávám se, že nevím.“

„To nic.“ Napije se kávy.

Prohlížím si Shakespearův plakát. Jako by se na mě díval starý přítel. Pod obrázkem je citát.

Víme, co jsme, ale nevíme, co můžeme být.

„Mám z vás dobrý pocit, Tome. A pocitům člověk musí věřit, vidíte?“

„Asi ano,“ souhlasím, i když pocity jsou jedna z věcí, kterým jsem nikdy nevěřil.

Usměje se.

Já se také usměji.

Zvednu se a zamířím ke dveřím. „Uvidíme se v září.“

„Ha ha! Září. Září. Uteče to jako nic. Čas, chápete. To je další věc spojená se stárnutím. Čas se zrychluje.“

„Kéž by,“ zašeptám.

Ale ona mne neslyší, protože dodá: „A děti.“

„Promiňte?“

„Děti jsou další věc, kvůli které jako by život utíkal rychleji. Mojí nejstarší je dvacet dva. Vloni absolvovala na univerzitě. Včera jsme si spolu hráli s legem a dnes si jde vyzvednout klíče od svého nového bytu. Dvacet dva let je jako mžiknutí oka. Vy máte děti?“

Pevně sevru kliku. Tohle je také jen okamžik, ale uvnitř něho bolestivě ožijí tisíce jiných.

„Ne,“ odpovím, protože je to lehčí než říct pravdu, „nemám.“

Na chvíli se zdá, že se cítí trochu trapně. Mám pocit, že se to chystá nějak okomentovat, ale ona se jen rozloučí: „Brzy se uvidíme, pane Hazarde.“

Otevřu na chodbu, která je také cítit dezinfekcí. Dva teenageři se tu opírají o stěny a civí na své mobily stejně oddaně jako staří kněží do svých modlitebních knih. Otočím se k Daphne, ale ta se už dívá do svého počítače.

„Ano. Uvidíme se.“

Cestou z kanceláře Daphne Bellové a ze školy se ocitnu současně v jednadvacátém a sedmnáctém století.

Jdu pěšky asi míli k Chapel Street – dlouhý sled sázkových kanceláří, dlážděných chodníků, autobusových zastávek, betonových stojanů lamp a odfláknutých graffiti – a jsem skoro v transu. Ulice jako by byly příliš široké. A když dojdu do Chapel Street, zjistím to, co jsem už stejně věděl: domy, které tady kdysi stávaly, už neexistují. Nahradily je budovy postavené na konci osmnáctého století, vysoké, cihlové a stejně upjaté, jako byla doba jejich vzniku.

Na rohu, kde jsem znával malý opuštěný kostelík a hlídače, je teď KFC. Rudý plast se chvěje jako otevřená rána. Míjím ho se zavřenýma očima a snažím se vycítit, jak daleko v ulici dům stával. Asi po dvaceti krocích se zastavím. Otevru oči a před sebou mám částečně samostatně stojící dům, který nemá navenek nic společného s domem, do něhož jsem přišel tehdy před staletími. Neoznačené dveře jsou teď modré. Za oknem vidím obývací pokoj s televizí. Někdo na ní hraje videohry. Na obrazovce vybuchuje mimozemšťan.

V hlavě mi bolestivě tepe a přemůže mě slabost, až zavrávám, jako by minulost byla cosi, co může zahustit vzduch nebo ovlivnit zákon gravitace. Opřu se o auto, zlehka, ale i to stačí, abych spustil alarm.

Je to hlasitý zvuk, jako bolestivé skučení, doléhající sem až z roku 1623. Rychle odcházím a nechávám ulici za sebou s přáním, abych mohl stejně snadno za sebou nechat i minulost.

Londýn, 1623

V celém svém životě jsem byl zamilovaný jen jednou. V jistém smyslu to může působit romanticky. Myšlenka, že máte jedinou pravou lásku, a když odejde, nikdo se jí nevyrovná. Je to krásná představa, ale skutečnost je děsivá. Čelit všem rokům, které přijdou potom. Existovat, když smysl vašeho bytí odešel.

Smyslem mého bytí, aspoň na čas, byla Rose.

A když odešla, většinu hezkých vzpomínek přehlušila ta poslední. Konec, který se stal současně strašlivým začátkem. Ten poslední den, který jsem byl s ní. Protože právě ten den, kdy jsem za ní zamířil do Chapel Street, toho v následujících stoletích tolik ovlivnil...

Tehdy...

Stál jsem před jejími dveřmi.

Zaklepal jsem, počkal a zaklepal znovu.

Hlídač, kterého jsem minul na rohu ulice, teď zamířil ke mně.

„Tohle je označený dům, chlapče.“

„Ano, já vím.“

„Tam nesmíš chodit... Není to bezpečné.“

Zvedl jsem ruku. „Stůjte. Já jsem také zasažený. Nepřibližujte se ke mně.“

Pochopitelně to byla lež, ale účinná. Hlídač ode mě se značným spěchem odcouval.

„Rose,“ zavolal jsem skrz dveře. „To jsem já. Tom. Právě jsem potkal Grace. U řeky. Řekla mi, že jsi tady...“

Chvilku to trvalo, ale pak jsem zevnitř zaslechl její hlas. „Tome?“

Uběhla léta od chvíle, kdy jsem ten hlas slyšel naposledy.

„Ach, Rose, otevři dveře. Musím tě vidět.“

„Nemůžu, Tome. Jsem nemocná.“

„Já vím. Ale já se nenakazím. V uplynulých měsících jsem byl mezi tolika nemocnými a neměl jsem nic horšího než rýmu. No tak, Rose. Otevři dveře.“

Otevřela.

Stála přede mnou. Byli jsme skoro stejně staří, ale ona teď vypadala, jako by jí táhlo na padesát, a já stále připomínal spíš teenagera.

Měla šedou pleť. Obličej posetý boláky jako mapa zeměmi. Sotva se držela nohou. Cítil jsem se provinile, že kvůli mně musela vstát, ale zdálo se, že ji těší, že mě vidí. Útržkovitě mluvila, zatímco jsem jí pomáhal dostat se zpátky do postele.

„Vypadáš tak mladě... Jsi pořád... skoro kluk.“

„Mám na čele malou vrásku, podívej.“

Držel jsem ji za ruku. Vrásku neviděla.

„Je mi to tak líto,“ pronesla. „Je mi líto, že jsem ti řekla, abys odešel.“

„Bylo to správné rozhodnutí. Mohla tě ohrozit i pouhá moje existence.“

Pro případ, že by to bylo nutné, musím dodat: nejsem si jistý, že slova, která píšu, ve skutečnosti zazněla. Možná ne. Ale takhle si je pamatuji a nezbývá mi nic jiného než vycházet ze vzpomínek na skutečnost, které se skutečnosti jistě hodně blíží, ale nikdy nebudou úplně přesné.

Ale jsem si stoprocentně jistý, že pak slovo od slova řekla: „Všechno kolem se pomalu noří do tmy. Je to hrozný pocit.“ Dostal jsem strach. Ten nejhorší strach ze všech strachů. To je zřejmě cena za lásku: vnímáte bolest někoho jiného, jako by byla vaše vlastní.

Neustále blouznila.

Nemoc ji pohlcovala stále víc, téměř minutu po minutě. Byla teď můj naprostý opak. Zatímco můj život se natahoval k téměř nekonečně vzdálenému bodu v budoucnosti, ten Rosein pádil ke svému konci.

V domě byla tma. Všechna okna byla zatlučená prkny. Ale jak ležela v posteli ve vlhkých pokrývkách, viděl jsem, že její obličej září jako bílý mramor a pleť zbarvují rudé a šedé skvr-

ny. Na krku se jí vyboulily uzliny velikosti vejce. Vidět, jak se takhle mění, bylo příšerné, jako sledovat něco násilného.

„To je v pořádku, Rose, to je v pořádku.“

Oči měla vyvalené strachy, skoro jako by se cosi ocitlo v její lebce a pomalu na ně zevnitř tlačilo.

„Klid, klid, klid... Všechno bude v pořádku...“

Bylo tak směšné tohle říkat. Nic nemělo být v pořádku.

Trochu zasténala. Její tělo se propnulo bolestí.

„Musíš jít pryč.“ Měla suchý hlas.

Naklonil jsem se k ní a políbil ji na čelo.

„Pozor,“ varovala mě.

„Je to bezpečné.“ Ve skutečnosti jsem si tím nebyl jistý. Myslel jsem si to, ale nemohl jsem to vědět, protože jsem na zemi žil teprve čtyřicet dva let (a vypadal jsem jen o malinko starší než šestnáctiletý mladík, za kterého mě Rose považovala, když mě poprvé uviděla). Ale bylo mi to jedno. Život ztratil cenu během těch let, kdy jsem byl bez ní.

I když jsem Rose neviděl od roku 1603, stále jsem k ní cítil lásku, úplně stejně silnou, a teď to moc bolelo. Bolelo to víc než jakákoliv fyzická bolest, kterou jsem zakusil.

„Byli jsme šťastní, vid', Tome?“ Ve tváři měla teď ten nejšladší náznak úsměvu. Vzpomněl jsem si, jak jsme jednoho dávno zapomenutého úterního rána šli kolem Ovesné stodoly, nesli jsme těžká vědra s vodou a spokojeně si povídali. Vzpomněl jsem si na její radostný smích a na její tělo, napjaté rozkoší, a ne bolestí, a jak jsme se snažili být potichu, aby se neprobudila její sestra. Vzpomínal jsem, jak jsem se při dlouhých cestách z Bankside vyhýbal toulavým psům a prodíral se blátem poháněný radostným pomyšlením na to, že na konci cesty mě doma čeká ona a dá tomu všemu smysl.

Všechny tyhle chvíle, všechny ty rozhovory, všechno se to smršlo na jednoduchou elementární pravdu.

„Byli... Miluju tě, Rose. Hrozně moc tě miluju.“

Chtěl jsem ji podepřít a nakrmit masovým koláčem s králičím masem a trochou třešní, aby se jí zas udělalo lépe. Ale viděl jsem, že má takové bolesti, že si přeje už jen umřít, jenže jsem nevěděl, co to bude znamenat. Nechápal jsem, jak by potom mohl svět držet pohromadě.

Zbývala však ještě jedna věc, kterou jsem potřeboval. Odpověď. Pevně jsem doufal, že mi ji dá.

„Lásko, kde je naše Marion?“ zeptal jsem se.

Dlouho se na mě dívala. Obrnil jsem se a připravil se na špatné zprávy. „Utekla...“

„Cože?“

„Byla jako ty.“

Chvilí trvalo, než mi to došlo.

„Ona přestala stárnout?“

Mluvila pomalu, mezi vzdechy, kašláním a sténáním. Uklidňoval jsem ji, že nemusí nic říkat, ale měla pocit, že musí. „Ano. A lidé si toho začali všímat, když uběhla léta, a ona se vůbec nezměnila. Řekla jsem jí, že se budeme muset zase přestěhovat, a ji to hodně zarmoutilo. A pak k nám přišel Manning –“

„Manning?“

„A té noci utekla, Tome. Vyběhla jsem za ní, ale už byla pryč. Nikdy se nevrátila. Nemám vůbec tušení, kam šla, nebo jestli je v pořádku. Snaž se ji najít. Musíš ji zkoušet hledat... Modli se a buď silný, Tome. Ty ji najdeš. Já budu v pořádku. Shledám se se svými bratry.“

Nikdy jsem se necítil slabší a přitom jsem byl připravený dát jí všechno – i svou mytickou sílu a budoucí štěstí.

„Budu silný, moje Rose.“

Sotva dýchala. „Budeš.“

„Ach, Rose.“

Musel jsem opakovat její jméno, i pro ni, aby ho stále slyšela. Chtěl jsem, aby byla tady, živá a skutečná.

Jsmo podřízeni času, a její čas brzy vyprší...

Poprosila mě, abych jí zazpíval. „Něco od srdce.“

„Mám teď v srdci smutek.“

„Tak zpívej smutně.“

Sáhl jsem po loutně, ale ona chtěla slyšet jen můj hlas. Já si bez hudebního doprovodu moc zpívat netroufám, dokonce ani před Rose, ale zazpíval jsem jí:

*Usměje se a jak zjara zalije mne štěstí,
Zamračí se a hned zima trýzně věští...*

Usmála se, něžně a utrápeně, a já měl pocit, jako by se rozpadal celý svět, a chtěl jsem zmizet s ním a jít tam, kam odcházela ona. Bez ní jsem neuměl být sám sebou, žít se

svým zvláštním a ojedinělým já. Zkusil jsem to, samozřejmě. Dokázal jsem bez ní přežít celé roky, ale přesně to to bylo. Přežívání. Kniha beze slov.

„Budu hledat Marion.“

Zavřela oči, jako by uslyšela poslední věc, kterou chtěla slyšet.

Byla teď šedá jako lednová obloha.

„Miluju tě, Rose.“

Hledal jsem na jejích ústech, na lince mezi jejími bledými popraskanými rty aspoň nepatrný oblouček, tu nejmenší odpověď, ale už byla mrtvá. Ta nehybnost byla děsivá. Jediné, co se ještě pohybovalo, byla zrnka prachu.

Prosil jsem Boha, žadonil, žebрал a smlouval, ale s Bohem se nesmlouvá. Bůh je neoblomný, hluchý a nevšímavý. Ona zemřela a já žil. Otevřela se jáma, temná a bezedná, a já do ní spadl a padal dolů celá staletí.

Londýn, současnost

Stále jsem malátný. V hlavě mi pulzuje bolest. Procházím se. Doufám, že mi to pomůže zahnat vzpomínky na Chapel Street. Mírím za protijedem: do Hackney. Do Well Lane. Která se teď jmenuje Well Street. Na místo, kde jsme s Rose poprvé žili spolu, než přišly roky trápení a odloučení a než ji zabil mor. Chalupy, stáje, stodoly, rybník i ovocné sady dávno zmizely. Víím, že mi nijak nepomůže procházet se po ulicích, které mi už nic neříkají, a hledat vzpomínky, které zakryla nová dlažba, ale musím to vidět.

Jdu dál. Tahle část Hackney patří určitě k nejrušnějším. Míjejí mě autobusy a spěchající zákazníci. Přejdou obchod s telefony, pak zastavárnu a bistro. Vtom spatřím na opačné straně ulice místo, kde jsme bydleli.

Dnes je tam dům z červených cihel bez oken, na kterém visí modrobílý poutač. ÚTULEK PRO DOMÁCÍ ZVÍŘATA, HACKNEY. Je depresivní vidět, jak byl váš život vymazán. Tak depresivní, že se musím znovu opřít o zeď hned vedle bankomatu, takže se hned vzápětí omlouvám starému pánovi, který si střeží svůj PIN, a vysvětluji mu, že ho nechci okrást, ale on na mne dál zírá, jako by si nebyl jistý.

Všimnu si, že z domu právě vychází muž se stafordšířským teriérem. Pak mne napadne, co udělám. Jak se mohu aspoň trochu usmířit se svou minulostí.

Mohu přejít ulici a vejít dovnitř.

Všichni ostatní psi štěkají. Ale tenhle jen leží v koši, který je mu příliš malý. Je to podivné šedé stvoření se safírově modrýma očima. Mám pocit, že tenhle pes je pro tyhle mo-

derní nesmysly příliš důstojný, jako vlk, který se ocitl v jiné době. Cítím s ním spřízněnost.

Vedle psa leží netknutá kousací hračka. Zářivě žlutá gumová kost.

„Co je to za plemeno?“ ptám se dobrovolnice z útulku (podle vizitky „Lou“). Poškrabe si ekzém na paži.

„Tohle je akita,“ odpoví. „Japonské plemeno. Dost vzácné. Trochu připomíná huskyho, vidíte?“

„Ano.“

Myslím si, že to bylo tady. Na místě, kde stojí kotec s tím krásným, smutně vypadajícím psem, bývala místnost. Místnost, ve které jsme spávali.

„Jak je starý?“ ptám se Lou.

„Hodně starý. Je mu jedenáct. To je jeden z důvodů, proč je těžké najít pro něj domov.“

„A proč je tady?“

„Odebrali ho. Byl na balkoně. Přivázaný na řetězu. V příšerném stavu. Koukněte.“ Ukáže na červenohnědou jízvu na stehnu, kde psovi nerostou chlupy.

„Popálenina od cigarety.“

„Vypadá smutně.“

„Ano.“

„Jak se jmenuje?“

„To jsme se nedozvěděli. Říkáme mu Abraham.“

„Proč?“

„Našli ho ve věžáku, který se jmenuje Lincoln Tower.“

„Aha,“ dojde mi to. „Abraham. To se k němu hodí.“

Abraham se zvedne. Přijde ke mně a upře na mě svoje světle modré oči, jako by se mi snažil něco říct. Neměl jsem v úmyslu pořídit si psa. Tohle v plánu pro dnešní den nebylo. Přesto řeknu: „To je on. Rád bych si ho odvedl domů.“

Lou se na mě překvapeně podívá. „Ani nechcete vidět ostatní?“

„Ne.“

Zahlédnu skvrny na pokožce Louiny paže – nafialovělé a zanícené – a v mysli se vrátím do onoho mrazivého zimního dne, kdy jsem v čekárně spolu s dalšími pacienty doktora Hutchinsona nervózně čekal na diagnózu.

Londýn, 1860

Zuřila zimní bouře. Po poměrně mírném a nepřerušovaném období uplynulých lednových dnů teplota náhle prudce poklesla. V Londýně nastala nejhorší zima, jakou jsem pamatoval od roku 1814, roku Napoleonových žertů, finančního skandálu a zamrzlé Temže, kdy trhovci naposledy prodávali svoje zboží na zamrzlé hladině řeky.

Když jste tehdy byli venku, skoro jste přestali ovládat obličej. V podstatě jste cítili, jak vám zamrzá krev. Během dvoumílové cesty do Blackfriars Road jsem skoro nic neviděl, moje kroky vedly jen stojany pouličních svítlen, oněch elegantních černých pouličních lamp z tepaného železa, které mi kdysi připadaly tak moderní. V Blackfriars Road sídlila nemocnice, v níž doktor Hutchinson tehdy pracoval: Londýnský kožní institut pro léčbu a ošetřování neinfekčních onemocnění kůže. Na viktoriánské standardy poměrně chytlavý název.

Pochopitelně jsem neměl žádné onemocnění kůže. Moje kůže nevykazovala známky podráždění. Neměl jsem vyrážku. Moje pokožka byla v naprostém pořádku kromě toho, že byla dvě stě sedmdesát devět let stará a přitom vypadala o staletí mladší; ale celé moje tělo se tehdy cítilo o staletí mladší. Kéž by i moje mysl měla pocit, že je jí třicet.

Důvodem, proč jsem vyhledal doktora Hutchinsona, byl jeho článek, v němž popsal objev a zkoumání podobného, třebaže opačného postižení známého jako „progeria“.

Název pochází z řeckých slov „pro“, ve významu předtím, ale také předčasné, a „geras“, což znamená starý. Předčasně zestárlý. Přesně tohle to v podstatě je. Narodí se dítě a ještě

v batolecím věku začne vykazovat podivné příznaky. Jak stárne, začnou být tyto příznaky dost alarmující.

Patří k nim projevy, jež jsou obvykle spojovány se stárnutím: úbytek vlasů, vrásčitá pleť, křehké kosti, vystouplé žíly, ztuhlé klouby, selhávání ledvin a často ztráta zraku. Postižení umírají v nízkém věku.

Tyto osudem postižené děti existovaly odnepaměti. Ale dokud doktor Hutchinson nepopsal tuto nemoc u šestiletého chlapce, který přišel o vlasy a trpěl svalovou atrofií, nikdo ji nezkoumal.

Cestou k němu jsem tedy pochopitelně cítil jistý optimismus. Pokud mně někdo mohl pomoci, byl to on. Uplynulé období pro mne bylo hodně těžké. Většinu z předešlých dvou set let jsem strávil prohledáváním Londýna a zbytku země, abych našel Marion. Občas se mi stalo, že jsem našel někoho, kdo vypadal jako ona, ale pokaždé jsem se jenom zesměšnil. Nejvíc si pamatuji, jak mě v masných krámech v Yorku ztloukl opilý švec, který si myslel, že dělám návrhy jeho ženě, když jsem se jí zeptal, kdy se narodila. Kdykoliv to šlo, živil jsem se hudbou, a jakmile se někdo začal chovat podezíravě, přestěhoval jsem se a změnil identitu. Peníze, které jsem vydělal, se pokaždé rozplynuly jako pára nad hrncem v nájemném a pivu.

Mnohokrát se mi mé pátrání jevilo jako beznadějně. Nejen pátrání po ztraceném člověku, ale i pátrání po něčem dalším, co jsem ztratil: po smyslu. Smyslu života. Napadalo mne, že lidské bytosti nežijí déle než sto let, protože na to zkrátka nejsou stavěné. Myslím duševně. Začnete být vyčerpaní. Vaše vlastní já nemá sílu dál pokračovat. Mysl začne být znuděná tím, jak se život neustále opakuje, jak po nějaké době neexistuje gesto nebo úsměv, které byste už někdy neviděli. Neodehrály se žádné změny ve světovém pořádku, které by nevyvolaly ozvěny jiných změn ve světovém pořádku. Novinky přestaly být nové. Samotné slovo novinka se stalo vtípem. Všechno se začalo opakovat. Pomalu se opakující sestupný cyklus. A vaše tolerance vůči lidským bytostem, které opakují stejné chyby stále dokolečka, se začala vytrácet. Bylo to jako zaseknout se ve stejné písničce, jejíž refrén se vám kdysi líbil, ale teď vám rve uši.

Tohle pochopitelně často stačilo k tomu, abych se chtěl

zabít. Občas jsem přemýšlel, že bych svou touhu proměnil ve skutek. Léta poté, co Rose zemřela, jsem se čas od času přistihl, že v lékárně přemýšlím, jak bych se dostal k arzeniku. A poslední dobou jsem se nacházel právě v tomhle rozpoložení. Postával jsem na mostech a snil o neexistenci.

Kdyby nebylo slibu, který jsem dal Rose a své matce, pravděpodobně bych to také udělal.

Já jsem svou dispozici prostě neměl rád.

Byl jsem kvůli ní osamělý. A když říkám osamělý, mám na mysli ten druh osamělosti, která ve vás skučí jako pouštní vítr. Nešlo jen o to, že jsem ztratil lidi, které jsem znal, ale ztratil jsem také sebe sama. Ztratil jsem toho, kým jsem byl, když jsem byl s nimi.

Rozumějte, za celý svůj život jsem miloval dohromady jen tři lidi: matku, Rose a Marion. Dvě z nich byly mrtvé a jedna možná naživu. A bez lásky, která vás drží jako kotva, jsem neměl žádný směr. Vydával jsem se na moře, podnikal různé cesty, utápěl se v pití a při tom mne pohánělo jen mé odhodlání najít Marion a během hledání snad i sebe.

Prodíral jsem se vichřicí. Měl jsem kocovinu. Abych se opil, potřeboval jsem vypít hodně, ale dával jsem si na tom záležet. Město jako by tu díky sněhu bylo jen napůl, jako bych kráčet jedním z Monetových rozmazaných obrazů Londýna, které měl už brzy namalovat. Nikde nikdo, až na křesťanskou misii, před kterou čekali na jídlo muži ve špatně padnoucích oblecích a spláclých kloboucích. Byli neuvěřitelně tiší, nehybní a neteční, ztuhlí zimou.

Uvědomoval jsem si, že moje cesta je s největší pravděpodobností ztrátou času. Ale co jsem mohl dělat? Byl jsem už tak zoufalý, že jsem se rozhodl vyhledat doktora Hutchinsona, protože pokud někdo na světě mohl vědět něco o mém postižení, byl to rozhodně on.

Vzhledem k tomu, jaké bylo počasí, jsem ani nevěděl, jestli tam vůbec bude.

Jakmile jsem dorazil, ujistila mne sestra, slečna Forsterová, že doktor Hutchinson je zde *neustále*.

„Troufám si říct, že ještě nezmeškal jediný pracovní den,“ sdělila mi slečna Forsterová určitě stejně jako mnoha lidem přede mnou. V zářivě bílém čepci a zástěře vypadala tak čistě, jako by ji stvořila sama sněhová vánice.

„Dnes máte štěstí,“ pokračovala. „Poslední dobou to tu obvykle vypadá, jako by si s panem Hutchinsonem toužil o svých nemocech popovídat snad celý Londýn.“ Pozorně si mě prohlížela, zřejmě se snažila zjistit, jaké kožní potíže mne trápí.

Pak mne dovedla po schodech o tři patra výš, kde mne vyzvala, ať počkám v krásně zařízené místnosti plné drahých čalouněných židlí se sedáky z červeného sametu, s damaškovou tapetou na stěně a impozantními nástěnnými hodinami. „Stejně stále přijímá každého,“ dodala ještě šeptem, jako by mluvila v kostele. „Možná budete muset chvilku čekat, pane Cribbsi.“

(Byl jsem teď Edward Cribbs, na památku jednoho zesnulého kamaráda z mokré čtvrti.)

„Na čekání jsem odborník,“ usmál jsem se.

„Výborně, pane,“ pronesla vážně a pak mě opustila. Vzpomínám si, jak jsem tam seděl obklopený lidmi, jejichž obličeje poznamenaly ohavné skvrny a vyrážky.

„Venku je hrozně, vidíte?“ prohodil jsem k ženě, jejíž tvář pokrývala zanícená zarudlá kopřivka.

(Jednou z věcí, která zůstala neměnná po celá čtyři století, byla touha Britů zaplnit ticho hovorem o počasí. Ať jsem žil kdekoliv, neexistovala z tohoto pravidla žádná výjimka.)

„To ano, pane,“ souhlasila, ale dál to nerozvedla.

Nakonec se otevřely dveře, vedle kterých jsem seděl, a vyšel z nich nemocný muž. Dobře oblečený, jako dandy, ale tvář mu pokrývaly hrubé vystouplé strupy jako mikroskopická horská pohoří.

„Dobrý den,“ pronesl ke mně s úsměvem tak širokým, jak mu jeho obličej dovolil, neboť očividně prožil nějaký zázrak (nebo jeho příslib).

Hodiny odtikávaly do poklidného ticha, jaké panuje v čekárnách, dokud nedošla řada na mne.

Vešel jsem do místnosti a první, čeho jsem si všiml, byl samotný doktor Hutchinson. Zjev Jonathana Hutchinsona byl působivý. Dokonce i ve vrcholném období éry impozantně vyhlížejících džentlmenů byl nepřehlédnutelný. Vysoký, elegantní, s dlouhým plnovousem. Především jeho plnovous si zasloužil obdiv. Žádný řecký filozof nebo tro-

sečník, tohle bylo cosi pečlivě promyšleného a předem naplánovaného, plnovous, který se směrem dolů stále zužoval a řídl, až se ztenčil do bílé linky, jež se nakonec sotva postřehnutelně rozplynula v nic. Snad za to mohlo napětí dnešního rána, ale v tom plnovousu jsem spatřoval metaforu smrtelné existence.

„Děkuji, že jste souhlasil s naší schůzkou,“ začal jsem a okamžitě jsem toho litoval. Mluvil jsem jako zoufalec.

Doktor Hutchinson se podíval na své kapesní hodinky. Během schůzky to udělal ještě několikrát. Čas ho zřejmě až tolik netrápil. Vypadalo to spíš jako zvyk. Tehdy vlastně celkem běžný. Podobně jako když se lidé v současnosti neustále dívají na své chytré telefony. Pozorně si mě prohlédl. Pak zvedl ze stolu dopis. Ten, který jsem mu napsal. Nahlas mi z něho přečetl úryvky.

„*Vážený doktore Hutchinsone,*“ – měl výrazný hlas, suchý jako portské – *„jsem velký obdivovatel vaší práce a narazil jsem na článek, který jste napsal, v němž se zabýváte novou nemocí, již jste objevil, při které tělo stárne rychleji, než plyne čas ... já sám mám nezvyklé postižení podobného rázu, nicméně – když nic jiného – ještě nepředstavitelnějšího ... zdá se mi, že vy jste jediný člověk ve známém křesťanském světě, který by mi mohl nabídnout nějaké vysvětlení a tím vyřešit mé celoživotní trápení...“*

Pečlivě dopis složil a odložil ho na stůl. Pak mi věnoval zkoumavý pohled.

„Vaše plet září zdravím. Máte kůži zdravého člověka.“

„Já jsem zdravý. Tělesně. Zdravější než většina lidí.“

„Tak v čem je problém?“

„Než vám to řeknu, chci od vás ujištění, že zůstanu v anonymitě. Pokud byste se rozhodl publikovat nějaká zjištění, na která narazíte v důsledku toho, co se dozvíte, moje jméno se nedostane do žádného odborného časopisu. Je to pro mě nanejvýš důležité. Mám vaše slovo?“

„Pochopitelně. Teď jste vzbudil mou zvědavost. Povězte mi, co vás trápí.“

A tak jsem mu to řekl. „Jsem starý,“ začal jsem prostě.

„Nechápu –“

„Jsem starší, než bych měl být.“

Chvilku to trvalo, ale zdálo se, že mu to došlo. Jeho hlas se změnil. Najednou nezněl tak sebejistě. Musel se zeptat,

ale viděl jsem na něm, že má strach tu otázku položit. „*Jak starý?*“

„Starší, než je možné,“ pokračoval jsem.

„Možnost je to jediné, co je tu vždycky. Smyslem vědy je zjistit, kde má možnost limity. Když toho dosáhneme – a měli bychom –, zmizí kouzla a pověry a zůstane jen to, co je. Kdysi nebylo možné, aby Země, na níž jsme, byla placatá. Není v zájmu vědy – a rozhodně ne v zájmu medicíny, abychom si lichotili, jak všemu rozumíme. Právě naopak.“ Dlouze se na mě zadíval. Pak se předklonil a něco zašeptal. „Zkažené ryby.“

„Nejsem si jistý, že rozumím.“

Znovu se opřel a našpulil rty. Tvářil se zachmuřeně. „Nikdo nevidí souvislost mezi zkaženými rybami a leprou, ale ona existuje. Když jíte příliš často zkažené ryby, vyvine se u vás lepra.“

„Aha,“ prohodil jsem. „To jsem nevěděl.“

Jistě, teď ve dvacátém prvním století mohu s určitostí prohlásit, že když jíte zkažené ryby, nedostanete lepru, ale žiji dost dlouho na to, abych věděl, že za dalších dvě stě let se možná prokáže, že konzumace zkažených ryb ve skutečnosti způsobuje lepru a že doktor Hutchinson v tomhle měl pravdu. Když žijete dost dlouho, dojde vám, že každý prokázaný fakt je později zpochybněn a pak zase znovu prokázán. Když jsem byl malý, obyčejní lidé, kteří nebyli členy vědecké obce, ještě stále věřili, že Země je placatá, protože po ní chodili a přesně takovou ji viděli. Později postupně začali připouštět myšlenku, že je kulatá. Ale onehdy jsem u stojanu s knihami na benzinové pumpě listoval výtiskem časopisu *New Scientist*, který byl celý věnovaný jakémusi „holografickému principu“. Nějak to souvisí s teorií strun a kvantovou mechanikou a tím, že se gravitace chová podobně jako hologram. Ohromující je ta část, kde tato teorie naznačuje, že celý vesmír je ve skutečnosti dvourozměrná informace na kosmologickém horizontu a že všechno, o čem si myslíme, že vidíme trojrozměrné, je ve skutečnosti jen iluze jako ve 3D filmu, a celé by to tedy mohla být jen simulace. Takže svět (a všechno ostatní) by nakonec klidně mohl být placatý. Anebo také ne.

„Takže mi povězte,“ vrátil se doktor k otázce, která stále

visela ve vzduchu. Otázce, kterou bylo nutné zodpovědět. „Jak starý jste?“

Tak jsem mu to řekl. „Narodil jsem se třetího března roku patnáct set osmdesát jedna. Je mi dvě stě sedmdesát jedna let.“

Čekal jsem, že se rozesměje, ale neudělal to. Dlouho si mě prohlížel, opravdu dlouho, zatímco venku za oknem bez ustání vířily sněhové poryvy, jako by zrcadlily moje zběsile poletující myšlenky. Oči se mu rozšířily a konečky prstů stiskl svůj horní ret. A potom promluvil: „Inu. Takto. Tím se věci poněkud ujasnily. Nyní mohu určit vaši diagnózu.“

Usmál jsem se. Tohle znělo dobře. Diagnóza byla přesně to, co jsem tu hledal.

„Ale aby se vám dostalo opravdové pomoci, jakou potřebujete, musíte jít do Bethlemu.“

Vybavilo se mi, jaké to bylo, když jsem kolem něj procházel. Slýchal jsem tamodtud tupé skřeky. „Do nemocnice v Bethlemu? Jako do... Bedlamu?“

„Právě tam.“

„Ale to je blázeň.“

„Ano, je to útulek pro choromyslné. A tam se vám dostane pomoci, kterou potřebujete. A teď, když dovolíte, mám objednané další pacienty.“

Kývl hlavou směrem ke dveřím.

„Ale –“

„Prosím, doporučuji vám Bethlem. Tam vám pomohou s vašimi... bludy.“

Nejmódnějším filozofem té doby byl Němec Arthur Schopenhauer, který tehdy ještě (i když už jen chvilku) žil. Přečetl jsem toho od něj hodně, což bylo pravděpodobně nebezpečné. Číst Schopenhauera, když propadáte melanholii, bylo jako svléknout si šaty, když vám je zima, ale vybavil se mi jeden jeho citát.

Každý člověk považuje limity svých vlastních vizí za limity světa.

Když jsem se vydal za doktorem Hutchinsonem, domníval jsem se, že je to muž oplývající jedněmi z nejširších vědeckých vizí, který nejspíše porozumí mému dispozičnímu, a cítit, jak se tato důvěra rozplývá, byl svého druhu zármutek.

Jakási smrt samotné naděje. Byl jsem mimo jakékoliv vize. Byl jsem svým způsobem neviditelný.

V důsledku toho jsem se začal chovat poněkud rozčileně. Vytáhl jsem z kapsy minci.

„Koukněte se na tohle. Koukněte se na tuhle penci. Je alžbětinská. Podívejte. Podívejte se. Dala mi ji má dcera, když jsem musel odejít.“

„Je to starožitná mince. Jeden můj přítel má stříbrnou minci z doby vlády Jindřicha Osmého. Myslím, že se jí říká halfgroat. A ujišťuji vás, že můj přítel se nenarodil za vlády dynastie Tudorovců. Mimoto, halfgroat je o dost vzácnější než pence.“

„Netrpím žádnými bludy. Přísahám. Jsem naživu už hrozně dlouho. Byl jsem u toho, když Britové objevili Tahiti. Znal jsem kapitána Cooka. Hrál jsem se Služebníky lorda komořího... Prosím, pane, řekněte mi aspoň tohle. Vyhledal vás ještě někdo jiný? Dívka..., žena..., která by mluvila o stejné dispozici? Jmenuje se Marion, ale mohla se přejmenovat. Může se ukrývat pod jinou identitou. Abychom přežili –“

Výraz doktora Hutchinsona náhle začal prozrazovat obavy. „Prosím, odejděte. Vidím, že začínáte být rozrušený.“

„Jistě, že jsem rozrušený. Vy jste jediný člověk, který mi může pomoci. Musím porozumět sám sobě. Musím pochopit, proč jsem takový.“

Chytil jsem ho za zápěstí. Ucukl rukou, jako by moje šílenství bylo nakažlivé.

„Jen pár kroků odsud je policejní stanice. Jestli neodejdete sám, přivolám pomoc a policie vás odsud vyvede.“

Měl jsem v očích slzy. Doktor Hutchinson se rozmazal jako duch. Věděl jsem, že musím odejít. Věděl jsem, že se musím vzdát nadějí, aspoň na nějaký čas. Tak jsem se zvedl, přikývl a bez dalšího slova jsem odešel a dalších třicet let jsem si svůj příběh a svou minulost nechal pro sebe.

Londýn a St Albans, 1860–1891

Po prvním setkání s doktorem Hutchinsonem jsem upadl do stavu daleko přesahujícího můj obvyklý smutek, úzkost a zoufalství – necítil jsem vůbec nic. A když jsem nic necítil, skoro se mi stýskalo po mém dřívějším smutku. Cítíte-li bolest, aspoň víte, že jste naživu. Snažil jsem se s tím bojovat, nutil jsem se do života a vrhal se do reje společenského dění. Sám jsem vyrážel do nových hudebních divadel, vždy jsem si sedal dopředu, abych byl přímo v centru ruchu a zábavy, a smál se nebo se přidával ke zpěvu a snažil se cítit něco z té radosti, která naplňovala sál. Ale byl jsem vůči ní imunní.

Jednoho palčivě horkého srpnového dne jsem tedy odešel z Whitechapel do St Albans. V Londýně už jsem nedokázal dál být. Příliš mnoho vzpomínek. Příliš mnoho duchů. Nadešel čas stát se zase někým jiným. Myslím, že svůj život chápu jako jakousi ruskou matrjošku, jedna podoba uvnitř jiné, každá nová obklopuje tu předchozí, a třebaže předchozí život není zvenku vidět, přesto tam uvnitř je.

Léta jsem se domníval, že klíčem je budovat nové vrstvy na povrchu těch starých. Stěhovat se, měnit se a v očích společnosti se neustále transformovat do někoho jiného.

St Albans nebylo daleko od Londýna, ale stačilo to. Bylo pro mě stejně nové jako kterékoliv místo ve staré Anglii a našel jsem si zde práci podkováře. Lidé v současnosti si představují osmdesátá léta devatenáctého století jako průmyslový věk kouře a továren, ale jako v každé době to byl kolotoč mnoha období současně. Minulost zůstává a zní ozvěnou za hřměním vpřed se valící modernosti. Stále pře-

trvalo období koní a vozů a kováři vydělávali jako nikdy předtím.

Ale v St Albans se všechno zhoršilo. Občas jsem byl úplně mimo, jenom jsem upíral pohled do oranžové záře pece a přestával vnímat sebe sama – a cokoli jiného. Občas do mne můj šéf Jeremiah Cartwright dloubl loktem nebo mne plácl po zádech a houkl na mě „vrať se zpátky na zem“.

Jednou, když jsem byl sám, jsem podstoupil zoufalý pokus, abych zjistil, zda vůbec něco cítím. Vyhrnul jsem si rukáv, vytáhl z plamenů rozžhavený kus železa ohnutý do tvaru koňské podkovy a přitiskl si ho na vrchní stranu předloktí. Chvilí jsem ho tam držel, zatímco moje kůže pod ním syčela a škvařila se a já zatínal zuby, pevně svíral oči a zadržoval řev.

Dodnes mám jizvu, podobnou půlměsíci, a když se na ni podívám, zvláštním způsobem mne uklidňuje. Ale je to další věc, na kterou si musím dávat pozor. Další věc, kterou musím skrývat. Charakteristický znak, který neladí s mou anonymitou.

Asi to fungovalo. Cítil jsem bolest. Prostoupila mne, křičela ze mne intenzitou, jež otřásla mou myslí. Musím existovat, uvědomil jsem si, protože když cítím bolest, musím tady být – já –, který ji cítím. To pomyšlení, ten důkaz mé skutečnosti, mi dodalo duševní sílu.

Ale dál jsem hledal důkaz, že nejsem blázen.

A potom, jednoho dne, mne to napadlo. Došlo mi, že důkaz mám. Jsem jím já sám a uplynulý čas.

Tak jsem se rozhodl, že své důkazy ještě jednou naposledy předložím doktoru Hutchinsonovi.

Londýn, 1891

Doktor Hutchinson nevěděl, že jsem to já. Chci říct, že podle jména v seznamu pacientů by mne nepoznal, protože naposledy, když mne viděl, jsem byl Edward Cribbs, a teď jsem se poprvé od svého mládí vrátil znovu pod svým skutečným jménem. Tedy skutečným křestním jménem. Byl jsem Tom. Žádný hugenot Hazard, ani hloupý Smith, ale o něco symboličtější Winters.

Byl teplý den – čtvrtý červen – a já vjel do města na vozíku taženém koněm, který patřil (vozík i ten kůň) mému mrzutému šéfu Jeremiahovi.

Londýnský kožní institut pro léčbu a ošetřování neinfekčních onemocnění kůže se nyní jmenoval Londýnská kožní klinika, ale jinak bylo všechno stejné, jak jsem si to pamatoval. Stejně vybavení, tři řady schodů. Dokonce i ordinace doktora Hutchinsona byla víceméně stejná, jen méně uspořádaná. Jeho stůl teď přetékal papíry a otevřenými knihami a kožené křeslo v sobě mělo trhlinu. Bylo to v zásadě stejné místo, jen vypadalo, jako by ho zasáhla větrná smršť.

Doktor Hutchinson stejně jako většina lidí zestárnul mnohem více než jeho pracovna. Jeho kdysi dokonalý plnovous byl nyní rozcuchaný, šedivý a prořídlý. Bělmo jeho očí zežloutlo a ruce měl zkroucené artritidou a plné stařeckých skvrn. A jeho bohatý suchý hlas se změnil v chrčivé lapání po dechu. Byl to zkrátka obyčejný člověk a čas odvedl svou práci.

„Takže, pane Wintersi. Myslím, že tu o vás nemám žádné záznamy.“ Od chvíle, kdy jsem vešel dovnitř, se na mne

ještě ani jednou nepodíval. Jen zíral na chaotickou změť papírů na svém stole.

„Když jsem se objednával, žádné informace o sobě jsem nesdělil.“

A tehdy vzhlédl. Nejprve si všiml mého špinavého oblečení a zčernalých rukou a možná si pomyslel, co dělá tak špatně oblečený muž v jeho ordinaci.

„Zaplatil jsem dole,“ informoval jsem ho a odkašlal si. „Zajímalo by mne, jestli jste mne poznal.“

Podíval se na mě. Jeho pohled se setkal s mým.

„Když jsem tady byl minule, přišel jsem k vám pod jménem Edward Cribbs. Pamatujete si to jméno? Vzpomínáte si? Poradil jste mi, abych šel do blázince.“

Chrčení jeho dechu znělo hlasitěji. Zvedl se ze svého koženého křesla a popošel ke mně. Zastavil se deset palců od mého nosu. Promnul si věkem sešlé oči.

Zašeptal. „Ne.“

„Nevzpomínáte si? Ale ano. Poznám to. Je to třicet jedna let.“

Nemohl popadnout dech, jako by to poznání byl kopec, na který musí vyšplhat. „Ne, ne. Ne, ne, ne. To není možné. To se mi zdá. Možná jste Maskelyne nebo Cooke.“ (Maskelyne a Cooke tehdy byla dvojice komiků iluzionistů, kteří právě hostovali v Londýně).

„Ujišťuji vás, že je to pravda, pane.“

„Musel jsem přijít o rozum.“

Pomyšlení, že mu přijde mnohem snazší připustit, že se zbláznil, než přiznat mou realitu, bylo dost depresivní.

„Ne, pane, ujišťuji vás, že jste se nezbláznil. Dispozice, o které jsem vám řekl, ta dispozice, která zpomaluje běh mých let, ta dispozice, která zní jako požehnání, ale je spíš prokletím – je skutečná. Můj život je skutečný. Tohle je naprostá skutečnost.“

„Vy nejste duch?“

„Ne.“

„Nejste jen přízrak mé mysli?“

„Ne.“

Natáhl ruku a dotkl se mého obličeje.

„Jaké je datum vašeho narození?“